

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Napközbeni ellátás – családi gyermekfelügyelet

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A gyermekek napközbeni ellátásának célja

Ma országosan egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekek napközbeni ellátása iránt. Fontossá vált a gyermekek jó színvonalú, a települések és a családok igényeit, szükségleteit, lehetőségeit kielégítő, sokszínű, többféle formában megvalósuló napközbeni ellátás. A fejlesztés elkerülhetetlen. Az állami férőhelyek növelése mellett a civil működtetők bevonása is szükséges.

A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, a munkaerő piaci visszatérésüket segítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások időtartama lehetőleg a szülő munkarendjéhez igazodik.

A gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani,

a) akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,

b) akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel, vagy akivel együtt a családban három vagy több gyermeket nevelnek, kivéve azt, akire nézve eltartója gyermekgondozási díjban részesül,

c) akinek a szülője, gondozója szociális helyzete miatt az ellátásról nem tud gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint a Kt. hatálya alá tartozó óvodában, iskolai napköziben.

A gyermekek napközbeni ellátásának minősül az iskolai napközis ellátásban nem részesülő, különösen a csellengő vagy egyéb okból veszélyeztetett tíz év feletti gyermekek számára nyújtott nappali felügyelet, foglalkoztatás - sport- és egyéb klubfoglalkozás, illetve játszótér, játéktár, játszóház keretében - és az étkeztetés biztosítása is, feltéve, ha a működtető rendelkezik az ehhez szükséges - a külön jogszabályban meghatározott - személyi és tárgyi feltételekkel.

A gyermekek részére a jó színvonalon működtetett napközbeni ellátások kialakításához és fejlesztéséhez a protokollok elkészítése nagy segítséget nyújthat. A protokollok speciális szituációkra való javaslatok, meghatározott ellátás elvégzéséhez szükséges események és tevékenységek rendszerezett listája, amely az ellátás megkívánt vagy minimális standardjának való megfelelést szolgálja. Általában egy *előre meghatározott lépéssorozat*, amellyel egy bizonyos feladatot teljesíteni lehet. A protokoll irányítja a dolgozókat feladataik teljesítését Ennek célja,

hogyan az ellátások színvonalát, eredményeit pozitív irányba befolyásolja és az ellátást gazdaságosabbá tegye.

Ezért kerül sor a napközbeni ellátások protokolljainak kialakítására, amelynek keretében elkészült a bölcsődei ellátás, a családi napközi, a családi gyermekfelügyelet és a házi gyermekfelügyelet protokollja.

Tartalomjegyzék

1.	Cél, funkció	5
2.	Célcsoport, megvalósulási kritériumok	5
3.	Alapelvek	6
3.1.	Önrendelkezés.....	7
3.2.	Részvétel	7
3.3.	Érdekérvényesítési esélyek növelése	7
3.4.	Eredményesség	7
3.5.	A legkisebb beavatkozás elve	7
4.	A szolgáltatás leírása	7
5.	Protokoll.....	8
5.1.	Szereplők:	8
5.2.	A szolgáltatás részletes leírása	8
5.2.1.	Családi gyermekfelügyeletbe kerülés	8
5.2.2.	Gondozás - nevelés	9
5.2.3.	Élelmezés (családi étkeztetés)	10
5.2.4.	Szülőkkel történő együttműködés.....	11
5.2.5.	Dokumentáció.....	12
5.3.	Személyi feltételek.....	12
5.4.	Kompetenciák.....	12
5.5.	Tárgyi feltételek.....	14
6.	Indikátorok.....	17
7.	Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	18
8.	Mellékletek	20
8.1.	Szakirodalom	20
8.2.	Jogszabályok.....	20
9.	Fogalommagyarázatok	21
10.	Jogszabály-változtatási javaslatok	22

Napközbeni ellátás – családi gyermekfelügyelet

1. Cél, funkció

A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, munkaerőpiaci részvételét elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint a Kt. hatálya alá tartozó óvodában, iskolai napköziben.

A gyermekek napközbeni ellátásaként családi gyermekfelügyelet biztosítható az ellátást nyújtó saját otthonában.

A családi gyermekfelügyelet a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést és étkeztetést.

A családi gyermekfelügyelet keretében két évestől négy éves korig gondozható gyermek.

A családi gyermekfelügyelet ellátása során - a saját, napközbeni ellátást máshol igénybe nem vevő gyermeket is beszámítva - legfeljebb három gyermek gondozható.

A családi gyermekfelügyelet keretében gondozott saját gyermek után normatív állami hozzájárulást nem lehet igénybe venni.

Családi gyermekfelügyeletet az a személy biztosíthat, aki megfelel a jogszabályokban foglaltaknak.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

Célcsoport

A családi gyermekfelügyelet célcsoportját azok a családban nevelkedő két éves és négy éves kor közötti gyermekek és szülei képezik, akik számára életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést és étkeztetést tud nyújtani ez a szolgáltatás.

Kritériumok

A szülők elsődleges szerepét elismerő együttműködés fontossága

A gondozás és nevelés egysége

Az egyéni bánásmód

A más nemzethez/etnikumhoz tartozás tiszteletben tartása

Állandóság és rendszeresség

Az aktivitás és önállóság támogatása

A gyermek elfogadása és személyiségének megbecsülése

A pozitívumokra támaszkodás

A nevelő hatások egységessége

A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása

A gondozás tárgyi feltételeinek megléte

A napi ellátás, a napi munka jó megszervezése. (A családi gyermekfelügyeletben olyan napirendet kell kialakítani, amely figyelembe veszi a napközbeni felügyeletet igénybevevő gyermekek életkorát, fejlettségét, és biztosítja az egyes gyermek szükségleteinek kielégítését.)

Az egyes gondozási műveletek optimális megvalósítása olyan módon, hogy a gyermek korának megfelelően kompetenssé váljon a szükségletei kielégítése mellett.

A szolgáltató ismeri és alkalmazza a gyermekétkeztetés alapvető szabályait.

A szolgáltató ismeri és alkalmazza az élelmiszerbiztonsági és higiéniai előírásokat.

A szolgáltató képes a hatékony felnőtt-felnőtt tranzakcióra, kommunikációra a szülőkkal,

A kapcsolat együttműködő, őszinte, segítő szándékú, kölcsönösen kielégítő.

A kapcsolat minőségében meghatározó a szülők tisztelete, az irántuk érzett bizalom, és az őszinte érdeklődés aktuális gondjaik iránt

A szolgáltatás segítse a kisgyermeküket otthon nevelő édesanyák szülői kompetenciáját, élvezzék anyai szerepüket.

A szolgáltatás szolgálja a család harmóniáját, védelmét, és gyermek egészséges fejlődését.

A szolgáltatás biztosítson a csoportban járó kicsinyeknek, örömteli, és a fejlődésüket stimuláló tapasztalatszerzési lehetőségeket.

A másik ember feltétel nélküli elfogadása (szülő, gyermek)

A másik ember tisztelete,

A másik támogatása, segítése: alapvetően saját belső erőinek megerősítése,

A pozitív odafordulás, őszinte érdeklődés a másik ember, a másik problémája, szükséglete iránt.

3. Alapelvek

A családi gyermekfelügyelet tekintetében nem beszélhetünk a három éven aluli gyermek önrendelkezéséről, tehát a szülőket tekintjük a szolgáltatás igénybevevőinek, azaz rájuk vonatkozóan határozzuk meg a szolgáltatás alapelveit.

3.1.Önrendelkezés

A gyermek szüleinek gondozási-nevelési szokásait a családi gyermekfelügyelet végző személy maximálisan figyelembe veszi, amennyiben ezek nem ellentétesek a gyermek legjobb érdekével.

3.2.Részvétel

A 3 év alatti gyermek szülei vegyenek részt a családi gyermekfelügyelet életében, az általa szervezett rendezvényeken, vegye figyelembe a családi gyermekfelügyelet a szülők munkarendjét és a gyermekek és szülei szükségleteit.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A szülők családi kompetenciáinak erősítése, nevelési szokásaik támogatása révén tud a családi gyermekfelügyelet eleget tenni ennek az alapelvnek.

3.4.Eredményesség

Amennyiben a szülő és a gyermek elégedett a szolgáltatással, annak során megvalósul a szülő munkaerőpiaci reintegrációjának és a gyermek szocializációjának támogatása, akkor eleget tesz az eredményesség alapelvének a szolgáltatás.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A gyermekek napközi ellátásaként családi gyermekfelügyelet biztosítható az ellátást nyújtó saját otthonában. A családi gyermekfelügyelet a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést és étkeztetést. A családi gyermekfelügyelet keretében két évestől négy éves korig gondozható gyermek. A családi gyermekfelügyelet ellátása során - a saját, napközi ellátást máshol igénybe nem vevő gyermeket is beszámítva - legfeljebb három gyermek gondozható.

5. Protokoll

5.1. Szereplők:

Gyermek

Szülő

Szolgáltatást biztosító személy

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

A családi gyermekfelügyelet szolgáltatás részletes leírását a családi gyermekfelügyeletbe kerüléssel kezdjük, majd ezt követi a gondozás-nevelés témakörének ismertetése, ami után kitérünk az élelmezés kérdésére, ezután meghatározzuk a szülővel történő együttműködést, végezetül pedig a dokumentációt.

5.2.1. Családi gyermekfelügyeletbe kerülés

A családi gyermekfelügyelet kis közösségben, családias környezetben történik maximum három gyermek jó színvonalú ellátása. Az előírt általános feltételek és a gyermekek nappali tartózkodására szolgáló területekkel, helyiségekkel a gyermekek ellátásával kapcsolatos feltételek biztosítása mellett.

A családi gyermekfelügyelet ellátás megszervezése és biztosítása, növeli a gyermekek napközi ellátásaként működő férőhelyeket. Célja ellátási lehetőséget biztosítani egész kis közösségben a gyermekek egyéni ellátására.

Az ellátásba kerülés lépései

- legyen ilyen szolgáltatás
 - legyen, aki ezt az ellátást igényli
 - a megállapodás megkötése,
 - az ellátás nyújtása,
 - az ellátás megszüntetése.
-
- Az ellátást nyújtó személy a családi gyermekfelügyeletbe kerülő gyermeket korának és fejlettségének megfelelően „átsegítse” a családi rendszerből a családi gyermekfelügyeletbe, ahol a folyamat minden lépése az adott gyermek reakcióinak megfelelően valósul meg. Elvárás, hogy a gyermek beilleszkedése megrázkódtatás és trauma nélkül valósuljon meg.
 - Az ellátást nyújtó személy az ellátásba kerülő gyermekkel és otthoni környezetével kapcsolatban annyi információt szerezzen, mely a gyermek ellátásához, a vele való egyéni nevelő-gondozó munkához, a vele való

bánásmódhoz, ezek hatékony és jó minőségű megvalósításához elégségesek, szükségesek.

- Az ellátást nyújtó személy a gyermek ellátásba kerülésének folyamatában, az egyes tevékenységek, feladatok megvalósítása során kölcsönösen kielégítő kapcsolatot épít ki a szolgáltatást igénylő szülővel, melyre döntően az elfogadás, a bizalom, az őszinteség, segítőkészség jellemző.

- Az ilyen minőségben kialakított kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a családi gyermekfelügyeletet biztosító, gondozó-nevelő munkájában a szülővel képes legyen összehangolni tevékenységét, a gyermek érdekében.

- Az ilyen alapokon nyugvó kapcsolat a feltétele annak, hogy a szolgáltató a szülőt segítő/támogató tevékenységét hatékonyan tudja megvalósítani.

5.2.2. Gondozás - nevelés

A családi gyermekfelügyelet ellátás során biztosítani kell 2-4 év közötti 3 kisgyerek számára, korának fejlettségének megfelelő gondozást-nevelést. Az ellátás színvonala igazodjon a jó, gondos, szülői gondozás-neveléshez. Kis csoportban látja el a gyermekeket, szinte a családi mintát követve, közel azonos korú gyermekek részére biztosítva az ellátást.

A gondozás célja a testi szükségletek kielégítése oly módon, hogy abban életkorának megfelelő módon a kisgyerek is közreműködjön, fejlődjenek készségei, melyek az önállósodáshoz szükségesek. Mivel a gyerekek életkora közel hasonló, szükségleteik és azok kielégítésének módja is hasonló. A gondozó az egyéni igények érvényesülésének is teret ad.

A 3 gyerek kiscsoportot alkot, így a csoportban élés szociális fejlődésre gyakorolt hatása is érvényesül. Az alkalmazkodás kevésbé megterhelő, mint nagyobb csoportban.

Napirend

- átgondolt, jól szervezett legyen
- gyerekek fejlettségétől függő
- minden tevékenységre legyen elegendő idő:
- tisztálkodásra
- étkezésre
- játékra
- szabad levegőn való tartózkodásra
- pihenésre.

Az ellátást nyújtó személy felkészítő tanfolyamon vesz részt.

Az ellátást nyújtó személy lehet a saját kisgyereket nevelő édesanya; nagymama, aki unokája mellé vállal hasonló korú kisgyereket; esetleg 3 gyerek gondozására-nevelésére vállalkozó más személy. Előny, ha saját ismeretségi, baráti körből vállalkozik az ellátásra valaki.

Nevelés

A nevelés elsődleges területe ebben az életkorban a játék, ezért a játékok között az életkornak megfelelő könnyen tisztítható, fertőtleníthető játékok biztosítása szükséges.

A játékeszközök beszerzésére különös gondot kell fordítani, hiszen ez a gyerekek fő tevékenysége, ismeretszerzésük, tanulásuk forrása.

Balesetet ne okozzon (ne álljon apró, lenyelhető darabokból, ne legyen törött, ne legyen könnyen törhető, ne essen szét darabjaira, ne legyenek éles sarkai, ne lógjon hosszú zsinórón, ne legyen túl nehéz).

A játékok tárolásánál fontos szempont, hogy a kisebbek ne férjenek hozzá a nagyobbak játékához, mert azok veszélyesek lehetnek a számukra (pl. apró gyöngyök, stb.). Nylon zacskóban játékot tárolni tilos.

Minden játéktípushoz legyenek játékszerek: a gyakorlójátékhoz; az építő- vagy konstrukciós játékhoz; az alkotójátékhoz; a szimbolikus-, fantázia- és szerepjátékhoz; a szabályjátékhoz.

A játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren az érdeklődést. Több fajta tevékenységre lehessen felhasználni. A játékszer legyen húzható, rakosgatható, tologatható, amibe bele-, és rá is tudnak ülni, amikbe rakodhatnak, amikkel szállíthatnak. A játékválasztásnál legyen szempont a nemek közötti egyenlőség elvének betartása (kislánynak is legyen autó, a fiúnak is baba).

5.2.3. Élelmezés (családi étkeztetés)

Az élelmezési protokoll betartásával és betartatásával valósítható meg a családi gyermekfelügyelet biztonságos és higiénikus élelmezése.

Családi gyermekfelügyelet keretei között napi négyeszeri, családi gyermekétkeztést kell biztosítani. Az ételkészítés összeállításánál, a család étkezési igényeire és a gyermek szükségleteire figyelemmel kell lenni.

A gyermekek étkeztetése megoldható saját konyháról, vagy közétkeztetési konyháról szállítással.

A gyermekek étkezéséhez szükséges alapvető tárgyi feltételeket biztosítani kell:

- asztal, szék, abrosz, előke, tányér, evőeszköz, pohár, szalvéta, tálaló edények, alátétek, stb.

Az étkeztetés minden fázisában kizárólag erre a célra engedélyezett anyagból készült főző-, tálaló-, étkezőedény, eszköz használható. Sérült, csorba, hibás, lepattogzott zománcú, vagy repedezett, előregedett műanyag edény nem használható.

Hűtőszekrény szükséges az ételek biztonságos hűtve tárolásához, amelynek hőmérséklete 0°C és +5 °C közötti, amennyiben fagyasztószekrény is van, annak -18°C legyen a hőmérséklete. Az előírt hőfok ellenőrzésére a hűtőszekrénynek hőmérővel kell rendelkeznie. Ez lehet a hűtőn belüli hőmérő, illetve korszerűbbek esetén digitális kijelző a hűtő ajtaján.

A konyhai hulladék tárolására fedett, fertőtleníthető, megfelelő méretű tároló edény szükséges. (ÁNTSZ iránymutatás)

5.2.4. Szülőkkel történő együttműködés

A családi gyermekfelügyelet szolgáltató és a szülők, összehangolják alkalmazott nevelő-gondozó eljárásaikat, segítve ezzel a gyermek egészséges fejlődését. Képesek és tudnak a gyermekkel kapcsolatos témákban egymást segítő módon együttműködni.

A családi gyermekfelügyelet törekszik a szülői szerepek, kompetenciák támogatására, megerősítésére. Ha a család vagy a szülő „működésében” zavar, feszültség tapasztalható, az árt a kisgyermeknek. Akkor segítjük igazán a gondjainkra bízott kisgyermeket, akkor tehetünk érte legtöbbet, ha segítjük szüleiket szülőségükben. Abban kell támogatni a szülőket, hogy a gyermekükkel kapcsolatos nehézségek, elakadások, feszültségek, problémák megfelelő megoldását megtalálják.

A családi gyermekfelügyelet, mint a gyermekek napköziellátásának egy alapszolgáltatása felelős az általa gondozott-nevelt gyermekek zavartalan fejlődéséért. Ki kell szűrni, ki kell védeni a gyermekeket károsító eseményeket, hatásokat. A gyermek bio-, pszicho-, szociális jólétét veszélyeztető, zavaró esetekben, a gyermek védelme érdekében segítő beavatkozást kell kezdeményezni a családnál, szükség esetén más intézménynél.

A családi gyermekfelügyelet az ellátásba kerülés alkalmával, a szülővel kiépített bizalmi kapcsolat megtartása és további zavartalan jó minőségű működése érdekében, a kapcsolattartás változatos alkalmait, formáit hozza létre és működtesse. Alapvetően a szolgáltató feladata a kapcsolat megfelelő minőségének kialakítása és karbantartása!

Napi átadás - átvétel

A szülő és a szolgáltató kölcsönösen tájékoztatják a másik felet annak az időnek a legfontosabb történéseiről, melyen a másik fél nem volt jelen (mi történt otthon vagy a hétvégén, mi történt a családi gyermekfelügyeletben napközben). Különösen fontosak ezek az információk a gyermek napi ellátásában, hiszen az ekkor kapott információk alapján érthető a gyermek viselkedése, ezek segítségével tud mindkét fél adekvátan közeledni a gyermekhez. Az élmények ilyen megosztása érzelmileg közelebb hozza a szülőt, szolgáltatót, kisgyermeket, és jótékonyan hat kapcsolatuk minőségére, elmélyíti azt. Ezek rövid idejű, nem túl mély, de sok fontos aktuális információt hordozó beszélgetések. Fontos a beszélgetés stílusa. Személyes, de ne bizalmaskodó legyen, konkrét, tiszta és pontos információk legyenek, ne legyen sértő / bántó a másik fél számára.

Személyes, négy szemközti megbeszélések

Vannak olyan dolgok, amelyek nem tartoznak az esetleg éppen jelen lévő másik szülőre, személyre -, de a gyermek kapcsán, az ő érdekében ezeket meg kell beszélni a szülővel. Az ilyen intimebb beszélgetésre megfelelő időt, helyet kell találni a szolgáltatónak, ahol mások zavarása nélkül tudnak beszélgetni a szülővel. A beszélgetés során a szolgáltatónak vigyáznia kell arra, hogy az segítő, támogató legyen, a szülő érezze a segítő szándékot.

5.2.5. Dokumentáció

Az ellátásba kerüléssel kapcsolatos dokumentáció

Felvételi adatlap

A szolgáltatás igénybevételéről szóló megállapodás a szülővel

IX. sz. adatlap

Személyi térítési díj nyilvántartás

Nyilvántartás az ellátási napokról

Nyilvántartás a térítési díjról

Eseménynapló

Ellenőrzési, látogatási napló /ajánlott/

Étkezési nyilvántartás

5.3. Személyi feltételek

Családi gyermekfelügyelet szolgáltatást nyújtó személy, aki elvégezte a családi napközit működtetők felkészítő tanfolyamát

5.4. Kompetenciák

- érett személyiség
- jártas a gondozásban, nevelésben,
- Tiszteletben tartja a hozzá fordulókat értékeit, autonómiáját, identitását, érdekeit szem előtt tartva oldja meg az etikai dilemmákat.
- A szakmai titoktartás szabályai szerint kezeli a birtokába jutott információkat.
- Együttműködhet más szakemberekkel, betartja az ellátási forma illetékessége határait.
- Nyitott, őszinte, partneri kapcsolatra törekszik az ellátást igénybe vevő szülőkkel.
- Ismeri a gyermeki és szülői jogokat és kötelességeket, törekszik azok betartására.
- Alkalmazza a gyermek védelmében elfogadott társadalmi normákat.
- Tájékozódik a gyermek családi körülményeiről, a család nevelési szokásairól.
- Törekszik a családi nevelés értékeinek megismerésére és megőrzésére, a családi nevelés segítésére.
- Biztosítja a gyermek számára a fizikai és érzelmi biztonságot nyújtó nyugodt légkört.
- A gyermek állapotának, szükségleteinek megfelelő egyéni gondozást végez.
- Szervezi a gyermek napi tevékenységét, biztosítva a játék, az alvás, a szabad levegőn való mozgás feltételeit.
- Életkori sajátosságok, egyéni képességek és igények figyelembevételével bevonja a gyermeket a mindennapi tevékenységbe.
- Segíti a kultúrhigiénés szokások kialakulását.

- Segíti a társadalmilag elfogadott értékrend kialakulását a gyermekben.
- Elősegíti az egyéni ízlés kialakulását.
- Törekszik a kornak és fejlettségnek megfelelő ingergazdag környezet kialakítására.
- Biztosítja a környezet baleset- és akadálymentességét
- Biztosítja a gyermekre veszélyes anyagok biztonságos tárolását.
- Segíti a gyermek kapcsolatrendszerének megőrzését, új kapcsolatokat kialakítását és ápolását.
- Figyelemmel kíséri és szükség szerint, az életkortól függően biztosítja és segíti a gyermek játékát.
- Segíti a gyermek képességeinek kibontakozását.
- Észleli a gyermek lelkiállapotának változásait, problémafeltárást végez.
- Felismeri az átlagostól eltérő viselkedési formákat.
- Felismeri a gyermek betegségét, szükség esetén elsősegélyt nyújt.
- Betartja az ellátási formához kapcsolódó szabályokat, illetve gondoskodik azok betartásáról.
- Morálisan alkalmas legyen a feladat ellátására.

Személyes kompetenciák

Elhivatottság, elkötelezettség

Megbízhatóság

Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság

Türelmesség

Rugalmasság

Döntésképeség

Állóképesség

Stressztűrő képesség

Kézügyesség

Mozgáskoordináció (testi ügyesség)

Térérzékelés

Társas kompetenciák

Kapcsolatteremtő készség

Empátia

Segítőkészség

Közérthetőség

Adekvát kommunikáció

Konfliktuskezelő készség

Módszerkompetenciák

Információgyűjtés

Általános ismeretek speciális helyzetben való alkalmazása

Problémaelemzés, -feltárás

Helyzetfelismerés

Rendszerben való gondolkodás

Gyakorlatias feladatértelmezés

Nyitott hozzáállás

5.5. Tárgyi feltételek

Általános feltételek

Családi gyermekfelügyelet biztosítható az ellátást nyújtó otthonában, mely lehet kertesi családi ház, lakás, illetve e célra kialakított helyiség. A gyermekellátás céljára használt helyiségeknek balesetmentesnek, tisztának, rendezettnek kell lenniük.

Biztosítani kell a helyiségek rendeltetésének megfelelő szellőzési, fűtési, természetes és mesterséges megvilágítási lehetőségét.

A könnyen elmozdítható bútorokat feltétlenül rögzíteni kell, nehogy a gyermek belekapaszkodva magára ránthassa. A különböző dísz tárgyakat (vázát, virágcserepet) olyan magasra kell tenni, hogy a kisgyermek ne érhesse el. Gondoskodni kell arról, hogy a nyílászárókat (ablakokat, erkélyajtókat, ajtókat,) a gyermekek ne tudják kinyitni (pl. bukó-nyíló, vagy biztonsági zár megoldással). A nyílászárókhoz közel ne legyen olyan bútor, amelyre felmászhathat, neki támaszkodhat a gyermek az ablaktáblának.

A lépcsők alul, felül védőráccsal legyenek ellátva, különösen emelet esetében. A lépcsők és a kültéri lejtős részek csúszásmentesek legyenek.

Erkély vagy terasz esetén annak védőkorlátja csak függőleges osztású lehet. Az egyes elemek egymástól való távolsága 7-9 cm. A védőkorlát olyan magas legyen, hogy a gyermek akkor se eshessen ki, ha valamire feláll.

A háztartásban lévő elektromos készülékek zsinórjának szigetelése ép legyen. Csak földelt vezetékkel ellátott berendezések használhatók. A használaton kívüli készülékek árammentességét biztosítani kell, hogy a gyermek ne tudja bekapcsolni azokat. Az elérhető konnektorokat vakdugóval kell ellátni. A lámpákat lehetőség szerint úgy kell elhelyezni, hogy a gyermek se a kapcsolót, se a villanyégőt ne érhesse el.

A mosószeret, tisztítószeret, vegyszereket és gyógyszereket zártan vagy a gyermek által nem elérhető helyen kell tárolni.

Balesetveszélyes szűrő és mérgező növények gyermekellátás céljára használt helyiségekben nem lehetnek.

A hinta balesetveszélyes, ezért 0-4 éves korú gyermekek esetében lakáson belül ne legyen. Amennyiben a kert rendelkezik hintával, gyermek azt csak felügyelettel használhatja.

A családi gyermekfelügyelet területén tilos a dohányzás, dohányzóhely nem jelölhető ki.

A folyamatos ivóvíz-minőségű hideg- és melegvíz-ellátás biztosítva legyen az ellátás helyszínén.

A szennyvizet lehetőség szerint közcsatornába kell vezetni. Amennyiben ez nem valósítható meg, akkor úgy kell kialakítani, elkeríteni, hogy a gyermek sehogy se férjen hozzá.

A gyermekek nappali tartózkodására szolgáló területekkel, helyiségekkel, valamint a gyermekek ellátásával kapcsolatos feltételek

Az udvar

Amennyiben van udvar, a gazdasági udvart és a játszóterületet el kell különíteni. Az udvaron lévő, de játszóterületen kívül eső helyiségeket (pl.: gazdasági épület, szerszámtároló, stb.) zárva kell tartani. A balesetet vagy veszélyhelyzetet előidéző tárgyak (pl.: kisgépek, vegyi anyagok, rovarirtók, stb.) elzárt tárolásáról gondoskodni kell. Háziállatot csak biztonságosan, a gyermek tartózkodási helyétől elkülönítetten (a gyermek védelmét biztosítva) lehet tartani.

A szabadtéri játszásra elkülönített udvar/kert biztonságos kialakítású legyen. Olyan kerítéssel kell körülvenni, amely megakadályozza a gyermek felügyelet nélküli kijutását.

A terület mentes legyen az ártalmas, balesetveszélyes növényektől (pl.: mérgező, tüskés, erősen allergén, testnyílásba helyezhető bogycso, stb.).

A szabadtéri játékok legyenek az életkori sajátosságoknak megfelelőek, épek, nem balesetveszélyesek. Folyamatos karbantartásukról gondoskodni kell. A megrongálódott játékokat a gyermek környezetéből el kell távolítani. A mobil udvari játékok megfelelő tárolását biztosítani kell.

A 2-4 évesek esetében a stabil játszószerkezetek ne legyenek 1 m esési magasság felett. Az esési területét ez esetben is célszerű ütésleállító védelemmel ellátni (pl. homok, füves terület).

Amennyiben az udvaron van homokozó, a homok teljes cseréjéről kétfévente szükséges gondoskodni. A homokot legalább hetente egy alkalommal átforgatni (felásni). Használata mellett kívülről takarni szükséges a szellőzés biztosításával.

Udvarral, kerttel nem rendelkező lakás esetén a gyermekek levegőztetéséről és szabadtéri mozgásfejlesztő játéklehetőségéről gondoskodni kell.

A lakás

Szükséges a lakásban öltözési lehetőséget biztosítani, ahol elegendő a hely minden gyermek ruhájának és cipőjének elhelyezésére és gondoskodni kell valamilyen ülőalkalmatosságról. A gyermekek váltó ruhájának és váltó cipőjének megfelelő tárolását biztosítani kell.

A lakószoba

A helyiség több funkciót (játszó-, foglalkoztató- és pihenőhelyiség) is betölthet. Alapterülete 3 gyermeket figyelembe véve legalább 8 m² legyen. A szolgáltatás nyújtásával - a gyermekellátással egy időben - egy helyen, azonos időben más jellegű tevékenység nem végezhető.

A padozat hézagmentes, könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen.

A napközbeni alvást igényelő gyermekek számára, koruknak, fejlettségüknek, megfelelő fekvőhelyet (gyermekágyat, matracot, egyéb) kell biztosítani, külön takaróval.

A fürdőszoba, a mosdó

Mosdókagyló és WC, szükség esetén bili rendszeresítéséről gondoskodni kell. Kétéves kortól elfogadható a normál méretű WC-ülőkére helyezhető gyermekülők. A kisebb gyermekek számára szükség esetén a mosdókagyló és a WC elérhetőségét dobogóval kell megoldani.

Mosakodáshoz

Minden gyermek külön - jellel ellátott - törölközővel, fésűvel, fogkefével és fogmosó pohárral kell, hogy rendelkezzen.

Étkezéshez

A gyermekek étkezéséhez szükséges alapvető tárgyi feltételeket biztosítani kell:

- asztal, szék, abrosz, saját előke
- gyermek méretű: tányér, evőeszköz, pohár,
- szalvéta, tálaló edények, alátétek, stb.

Pelenkaváltáshoz

Pelenkázást igénylő gyermek esetén a pelenkacserét biztonságos helyen szükséges végezni (pl. ágyon).

Elsősegélynyújtáshoz szükséges feltétel

Kisebb otthoni balesetek ellátására háztartási elsősegély-csomaggal kell rendelkezni. Készen kapható például az alábbi felszerelésű, amely irányadó lehet:

- 1 db Steril gyorskötöző pólya 5 cm x 5 cm
- 1 db Steril gyorskötöző pólya 8 cm x 5 cm
- 1 db Steril többrétegű (16) hajtogatott mull lap 5 cm x 4 cm
- 2 db Steril vágott mullpólya 10 cm x 5 cm
- 1 db Steril mull 1/2 x 80 cm
- 1 db Steril többrétegű (16) hajtogatott mull lap 7,5 cm x 7,5 cm
- 3 db Steril kórházi pálcás tampon nagy
- 1 db Vastagel égésre 5 ml
- 1 db Vastagel égésre 4 cm x 6 cm
- 1 db Olló tokban - méretezett
- 1 db Rugalmas pólya 8 cm x 5 cm
- 2 db Kötszerkapocs
- 1 db Ragtapasz 1,25 cm x 5 cm
- 1 doboz Sebtapasz
- 1 db Sebfertőtlenítő
- 1 db Elsősegélykönyv

„Házi patikával” kapcsolatos feltétel

Az alábbi alapvető gyógyszerekkel, eszközökkel, kell rendelkezni, hogy szükség esetén a gyermekek elsődleges ellátása megtörténhessen.

- Láz-és fájdalomcsillapító
- Antihisztamin (külsőleg, belsőleg)
- Hányás, hasmenés esetére ORF por
- Lázmérő
- Csipesz (kullancs, szálka kivételére)

A játékkal kapcsolatos feltételek:

- babák, labdák, állatfigurák, kendők, autók,

- kézügyességet fejlesztő anyagok a kézimunkázáshoz, a gyurmázáshoz, a papírmunkához, építőjátékok,
- szerepjáték kellékek (háztartási kellékek, szerszámok),
- gyermekkártyák, dominók, kirakók korosztályonként
- képes-, mesekönyvek,
- a kertben, a szabad levegőn játszó gyermekeknek a homokozáshoz, pancsoláshoz, mozgáshoz alkalmas játékok (homokozó lapátok, vödörök, kis bicikli, talicska, labda, úszójátékok).

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. Családi gyermekfelügyeletbe kerülés	Igénybevevő gyermekek száma/év	Eseménynapló Felvételi adatlap A szolgáltatás igénybevételeéről szóló megállapodás a szülővel IX. sz. adatlap Nyilvántartás az ellátási napokról
2. Gondozás – készségek, szokások kiépítése	Önkiszolgáló gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
3. Gondozás - higiéné	Önállóan tisztálkodó gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
4. Gondozás - étkezés	Önállóan étkező gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
5. Nevelés - játék	Időtartam/hét	Eseménynapló A gyermek egyéni fejlődéséről vezetett dokumentáció Napirend
6. Nevelés - művészeti alkotások közvetítése (vers, mondóka, mese, ének)	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága/hét	Eseménynapló
7. Nevelés - rajz, festés, gyurmázás/formázás	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága/hét	Eseménynapló

(vizuális tevékenységek)		
8. Nevelés - mozgás	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága /hét	Eseménynapló
9. Szülőkkel történő együttműködés – személyes négy szemközti megbeszélés	Megbeszélések száma/összes gyermek száma	Eseménynapló
10. Dokumentáció	Dokumentációk száma/ellátott gyermekek száma	Felvételi adatlap A szolgáltatás igénybe vételéről szóló megállapodás a szülővel IX. sz. adatlap Személyi térítési díj nyilvántartás Nyilvántartás az ellátási napokról Eseménynapló Étkezési nyilvántartás

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A gondozási-nevelési folyamat az egyéni szükségletek figyelembe vételével zajlik.
- Segíti a gyermek önállóságát, tanulási folyamatát
- Megvan a kölcsönös bizalmi kapcsolat a gyermekekkel
- Igényes önmagával szemben, szakmai, emberi, erkölcsi tekintetben
- Hogyan viszonyul a saját maga által elkövetett hibákhoz
- A gondozást végző megfelelő szakmai végzettséggel rendelkezik
- Ha nem, milyen módon képezi magát
- A szülőkkel partneri a kapcsolata
- A gyermekjóléti alapellátás szakembereivel és a társszakmákkal jó a kapcsolata
- A jogszabályban előírt gyermekszámot fogadja
- Törekszik a családi gyermekfelügyelet az együttműködésre a gyermekek gondozásában részt vevő egyéb intézményekkel, szakemberekkel, szervezetekkel
- Figyelmet fordít a gondozó a játékok minőségére és mennyiségére, fejleszti az eszköztárat
- Vigyáz arra, hogy a kisgyermekre veszélyes apró játéktárgyak ne legyenek a kisgyermek számára elérhető közelben
- Rendszeres időközönként kicseréli a tönkrement játékokat
- A gyermekek szükségleteire válaszként mennyire sikerül kialakítani a különböző „sarkokat” (mese, pihenő, szerepjáték, építő, kreatív, stb.).

- Rendszeres időpontokban vannak az étkezési időszakok
- A gyermekek életkori sajátosságai alapján összeállított ételekből áll az étrend.
- Ügyel arra, hogy a gyermekek folyadékszükségletét megfelelő minőségű italok kínálásával biztosítsa (tea ízesítése, gyümölcslevek).
- Az étkezések alatt törekszik a megfelelő hangulat, légkör biztosítására.
- A gyerekek étvágyát, egyéni ízlését figyelembe veszi, nem gond, ha a gyerekek keveset eszik.
- A pihenő és az altatási idők rögzített időpontokban történnek. Igazodik a hosszúságuk a gyerekek szükségleteihez.
- Segíti a gyermekeket, hogy az elalváshoz el tudjanak lazulni (pl. altatódallal, meséléssel stb.).
- Választhatnak a gyermekek a déli alvás, illetve déli pihenő között
- Megvan minden gyermeknek a saját ágyneműje és állandó fekvőhelye
- Mindig a pihenő gyermekek közelében, halló távolságban tartózkodik
- A pelenkaváltás igazodik a gyermek szükségletéhez
- Szobatisztaság elsajátításában a gyermek érettségének megfelelően nyújt segítséget
- Önálló WC használat engedélyezett a gyermek szükséglete szerint
- A gondozó gondoskodik a megfelelő higiéniai feltételekről az otthonában.
- A gondozó a tisztálkodást is a nevelési folyamat részének tekinti
- Rendszeres időpontokban történnek bizonyos tisztálkodási folyamatok, hogy a gyermekek megtanulhassák, pl. a helyes kézmosás szabályait.
- A gondozó személy indítványozza az önállóságot, kellő segítséggel és felügyelet mellett teszi. Magasan elhelyezett mosdónál használják a gyermekek a dobogót, hogy a kezüket önállóan meg tudják mosni
- A gondozó gondoskodik minden gyermeknek tiszta törülközőről és egyéb szükséges tisztálkodási eszközről
- A gyermekek fejlődését figyelemmel kíséri, naplót vezet a fontosabb eseményekről
- Segíti a gyermekek éntudatának fejlődését
- A helyes viselkedési szabályok kialakítását segíti
- A gondozó helyesen beszéli a magyar nyelvet
- A gyerekekhez számukra érthető módon beszél
- A gyermekek életkorának megfelelően segíti elő a beszédkészség, szókincs fejlődését, (Mese, mondókák, felolvasás, a gyermekek készítése a beszédre stb.)
- A gyermekek életkorának megfelelő tevékenységek végzésének felajánlásával támogatja a kez ügyesség fejlesztését (kirakók különböző nehézségi fokozatokban, formák beillesztése, gyöngyfűzés stb.)
- Életkornak megfelelő időt, helyet, eszközöket biztosít a finom motorikus mozgásokhoz.
- Rendszeresen a felügyelet melletti nagy mozgást igénylő tevékenységek- mászás, egyensúlyozás, felkapaszkodás, labda- és fogócska játékok a játszótéren vagy a szabadban.

- Változatos anyagokat használnak a gyereket az alkotás, barkácsolás folyamán (papír, festék, kréta, agyag, gyurma, természetes anyagok, termékek, stb.)
- A megállapodás a szülő és a gondozó között minden fél által elfogadva kiterjed az együttműködés kérdéseire
- A gyerekekért érkező személyek rendelkeznek a szülők meghatalmazásával
- Meghallgatja a szülő véleményét, javaslatait, hogyan kezeli a kompetenciával kapcsolatos kérdéseket
- Hogyan fogadja a szülő kezdeményezését a megbeszélésre
- Megfelelő részletességgel tájékoztatja a szülőt a gyermekkel kapcsolatos eseményekről, történésekről
- Felajánl szülői megbeszéléseket
- Konfliktus esetén törekszik a mindenki számára megfelelő megoldás elérésére.
- Első találkozás a családdal – a szolgáltatás megtekintése, bemutatása.
- Információcsere, alaptevékenység és a családi gyermekfelügyelet bemutatása.
- Napi kapcsolat a gyermekek átvétele és átadása idején.
- Biztosított a kellő rugalmasság és az individuális szempontok figyelembe vétele az egyes gyermekek fogadásakor
- Személyes kapcsolatra épülő egyéni beszélgetések, rugalmas időpont
- Szülőkkel való jó kapcsolat, partneri együttműködés, bizalom megerősítése
- Szülői hatékonyság támogatása, bizonytalanságok csökkentése, szülői szerep megerősítése.
- Mintaközvetítés hatékony gondozási-nevelési eljárásokra szükség esetén
- Gyermekközpontú szemlélet átadása
- Szülő-gyermek kapcsolat erősítése
- Információcsere, a családi gyermekfelügyelet sajátosságainak részletes bemutatása
- Szülők tájékoztatása kiterjed a kisgyermeket gondozó szülőt/törvényes képviselőt megillető jogokra és kötelezettségekre, továbbá a kisgyermek ellátásával kapcsolatos történésekre, ismeretekre, elvárásokra.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

8.2. Jogszabályok

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

235/1997 (XII. 17) Kormány rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a

személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról

259/2002 (XII. 18) Kormányrendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozás engedélyezéséről

133/1997 (VII. 29) Kormányrendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és szakellátások térítési díjáról és igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról

15/1998 (IV. 30) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok